

O'ZBEKISTONDA YURIDIK SOHANING O'QITILISHI VA RIVOJLANISHI.

Artiqov Jamshid Kamol o'g'li

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti

Yuristprudensiya yo'nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada yurtimizda yuridik sohaning ahamiyati va uni istiqbollari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Fuqarolik jamiyati, davlat, demokratiya, yuridik ta'lim, qaror, buyruq, qonun ustuvorligi, modernizatsiya.*

Barchamizga ma'lumki, azaldan fuqarolik jamiyatida huquq sohasini isloh qilish va sifatli yuridik xizmatni yo'lga qo'yish davlatning dolzarb masalalaridan biri bo'lib kelgan. Hozirda ham huquqiy demokratik davlat qurishimiz hamda erkin fuqarolik jamiyati barpo etishimizda bevosita yuridik ta'lim va fan asosiy mexanizmlardan biri bo'lib qolmoqda. Yuridik ta'lim va fan xususida so'z yuritir ekanmiz, bu ta'lim qamrovi faqat huquqshunoslar bilan cheklanibgina qolmasdan jamiyat barcha a'zolariga tegishlidir. Demokratik davlatda ijtimoiy munosabatlar aslida huquqiy mezonlar asosida shakllanib borishini nazarda tutadigan bo'lsak, jamiyatimizda yuridik ta'lim va fanni ahamiyati naqadar ustuvorligiga amin bo'lamiz. O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish hamda unga innovatsion ruh bergan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining sohaga oid so'nggi Farmoni hamda Vazirlar Mahkamasi Qarorlarining qabul qilinishi bugungi davr talabidan kelib chiqqan muhim qadam bo'ldi.

O'zbekistonda demokratik huquqiy davlat barpo etishda bosh huquqiy omil hisoblangan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va huquqiy fanlarning jamiyatdagi o'rni va ahamiyatini, ma'no-mazmuni hamda mohiyatini uzluksiz o'rganish huquqiy fanlarni o'qitish va ularni amaliyotga tatbiq etish zaruratini keltirib chiqaradi. 2018 yil 22 yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5308-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan Davlat dasturida ham yuqori malakali yuridik kadrlar tayyorlashni takomillashtirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilab qo'yilgan. Shuningdek Prezidentimizning 2017 yil 2 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida»- gi PF-4947-son Farmoni e'lon qilindi. Unda iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va liberallashtirish 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligi aniq ko'rsatilgan.

Rivojlanayotgan mamlakatlar oldida turgan eng muhim maqsad va vazifalardan biri davlat siyosatini qaysi model va usullar bilan amaliyotga joriy etishdir. Mazkur masalaning yechimi bir qarashda yengil va oson ko'rinsa-da, xorijiy davlatlar tajribasi va real hayot buning aksini tasdiqlaydi. Yurtimizda mazkur masalalar, jumladan, rivojlanishni qaysi yo'l bilan amalga oshirish vazifasi so'nggi yillarda tobora dolzarb

tus olgan. Buning sababi jamiyat hayotidagi tub ijobiy ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar, inson huquq va erkinliklarini himoya qilishning yangi bosqichi, fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyati oshishi, o'z huquq va erkinliklarini anglashi hamda talab qilishidir. So'z erkinligi, xalq hokimiyatchiligi, davlat organlarining aholi bilan ishlashda mutlaqo yangi tamoyillar asosida tashkil etilishi va amalga oshirilishi, ular faoliyatida ochiqlik va shaffoflikning keng ta'minlanishi ham mamlakatda amalga oshirilayotgan huquqiy siyosatning yangi darajaga chiqqanini yana bir karra ko'rsatmoqda.

Yurtimiz so'nggi yillarda yuridik ta'lim tizimini rivojlantirish borasida sezilarli yutuqlarga erishdi, biroq ayni paytda yuristlarning mamlakat oldida turgan murakkab huquqiy masalalarni hal qilish uchun yetarli darajada tayyorlanishi va jihozlanishini ta'minlashda qator muammolarga duch kelmoqda. Bugungi kunda davlatimiz tashabbusi bilan yuridik ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, jumladan, o'qitishning yangi texnologiyalari va usullarini joriy etish, shuningdek, yuristik kasbining o'zgaruvchan ehtiyojlarini aks ettiruvchi yangi o'quv dasturlarini qabul qilish choralari ko'rildi. Bilim va ilg'or tajriba almashishni rag'batlantirish maqsadida mamlakatimiz rahbariyati yuridik institutlar va xorijiy universitetlar o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirmoqda. Amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarga qaramasdan, O'zbekiston yuridik ta'limi tizimi qator muammolarga duch kelmoqda. Ayniqsa, hududlarda tajribali va malakali yuristlarning yetishmasligi asosiy muammolardan biri hisoblanadi. Bu mamlakatning o'z qonunlarini samarali qo'llash va barcha fuqarolarning odil sudlovdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash imkoniyatlarini cheklaydi.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev tomonidan "O'zbekiston Respublikasida yuridik ta'lim va fanni tubdan takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmonining ayni vaqtda imzolangani bejiz emas. Mazkur Farmon mamlakatimizda milliy yuridik ta'limning samaradorligini oshirishga, yuqori malakali mutaxassis-huquqshunoslarni tayyorlashga, yuridik fanni rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan qator tizimli muammo va kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan. Avvalo, milliy yuridik ta'lim samaradorligi xususida so'nggi yillarda bir qator amaliy ishlar amalga oshirilayotgani yurtdoshlarimizda huquqiy madaniyat yuksalayotganidan dalolat bermoqda. Mazkur farmon bilan tanishib chiqarkanmiz maqsad yuridik ta'lim va fanni takomillashtirish negizida qonun ustuvorligiga erishish chinakam huquqiy davlat - yangi O'zbekistonni barpo etishdir. Bunday jamiyatni huquqiy madaniyatli har bir hatti-harakati huquqqa asoslangan shaxslargina tashkil etishi barchamizga ma'lumdir.

Bo'lajak sudyalalar, advokatlar, notariuslar, barcha yuridik xodimlar qonunlarning mazmun mohiyatini yaxshiroq tushunishi, ularni bir-biri bilan va boshqa hujjatlar bilan bog'lashi, to'g'ri xulosa chiqara olishi uchun oliy o'quv yurtlari, yuridik kollejlar va boshqa ta'lim muassasalarida huquqiy bilimlar o'qitilmoqda. Ularga asoslanib, bu paydo bo'lgan to'qnashuvlarni, nomuvofiqliklarni bartaraf etish. Shuni ta'kidlash kerakki, jamiyat ilk davrlardan boshlab butun aholini, hech bo'lmaganda uning bilimli

qismini, ishbilarmonlarni va davlat boshqaruvi bilan bog'liq odamlarni huquqiy bilimlar bilan tanishtirishga intilgan. Huquq va davlat kabi ob'ektlarning murakkabligi ularni ko'plab yuridik fanlar tomonidan o'rganilishiga olib keladi. Ikkinchisi davlat-huquqiy voqelikning ayrim jihatlari, unsurlari va xususiyatlarini ma'lum bir jihatda, ma'lum darajada o'rganadi. Yurisprudensiya davlat va huquq taraqqiyotining asosiy qonuniyatlarini, ularning ijtimoiy roli, qiymati va vazifalarini ochib berishga chaqirilgan. yuridik fan zamonaviy shaklida bir qancha tarmoqlardan iborat: o'rganuvchi fan konstitutsiyaviy huquq; ma'muriy huquqni o'rganuvchi fan; o'rganadigan fan fuqarolik huquqi va boshqalar. Davlat va huquqning vujudga kelishi va rivojlanishi tarixi «Davlat va huquq tarixi» fanining predmeti hisoblanadi. Fundamental yuridik fan davlat va huquqning umumiy nazariyasi bo'lib, u davlat va huquqning mohiyatini, tushunchalari va tushunchalarini o'rganadi. huquqiy toifalar, huquq fanining umumiy savollari. Shu bilan birga, huquqshunoslik nafaqat nazariy va falsafiy, balki amaliy va amaliy fan hamdir. U qonun ijodkorligi jarayonlarini konkretlashtirish, amalga oshirishga hissa qo'shish maqsadida ishlab chiqilgan huquqiy tartibga solish, ularni qo'llash samaradorligini oshirish. Zamonaviy davrda huquqiy davlatni shakllantirish, demokratiyani rivojlantirish va intizomni mustahkamlash, qonunchilikni takomillashtirish, faoliyatni takomillashtirish muammolarini o'rganish katta ahamiyatga ega. huquqni muhofaza qilish; jinoyat va boshqa huquqbuzarliklarning sabablarini o'rganish, ularning o'sishini kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish. Huquq fanining birlamchi vazifalaridan biri, o'z ahamiyatiga ko'ra asosiy vazifalardan biri qonunchilik tizimi muammolarini ishlab chiqish, uni rivojlantirish bo'lib ko'rinadi. Bu rolning ortishi bilan bog'liq huquqiy tartibga solish jamoat bilan aloqa bu esa o'z navbatida qonunchilikni doimiy ravishda takomillashtirish zarurligini bildiradi.

O'zbekiston huquq tizimini, jumladan, yuridik ta'limni isloh qilish va modernizatsiya qilish borasida amalga oshirilayotgan ishlar XXI asr talablariga javob bera oladigan yurist kasbini shakllantirish yo'lidagi ijobiy qadamdir. Yangi o'quv dasturlarining joriy etilishi, hududlarda huquq fakultetlarining tashkilotilishi, xorijiy oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlikning yo'lga qo'yilishi natijasida mamlakatimizda huquqiy ta'limsifati yaqin yillarda butunlay yangi bosqichga ko'tarilishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, yuridik ta'lim yurtimizda kuchli va samarali huquqtizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishi hisoblanadi.

Mamlakatimiz so'nggi yillarda muvaffaqiyatga erishgan bo'lsa-da, yuristlarning mamlakat oldida turgan murakkab huquqiy muammolarni hal qilish uchun etarli darajada tayyorlanishi hal qilinishi kerak bo'lgan jiddiy muammolar mavjud. Yuridik ta'limga sarmoya kiritib, bu muammolarni hal etish orqali O'zbekiston o'z huquq tizimini mustahkamlashi, qonun ustuvorligini ta'minlashi, barcha fuqarolarning odil sudlovdan foydalanishini ta'minlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 2018 yil 13-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3666-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 2022-yil 28-yanvardagi "2022 - 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni.
3. Kudryashova, E. V. Huquqiy fan komponent sifatida ijtimoiy tartibga solish davlat moliyaviy rejalashtirish // Haqiqiy muammolar Rossiya qonuni, 2015 yil. № 3. - S. 83- 88.
4. Kutuzov V. I., Grib V. V. Huquqiy ta'limni modernizatsiya qilishning yangi to'liqini // Yuridik ta'lim va fan, 2010 yil, № 1. - S. 15 - 20.